

УДК 141

Олексенко Р. І.,
доктор філософських наук, професор,
Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Богдана Хмельницького
(Україна, Київ), roman.xdsl@ukr.net

РОЛЬ СІМ'Ї У СТАНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ПІДПРИЄМЦЯ (СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ)

Розкрито особливості розвитку майбутнього підприємця. В тяжкій для нашої країни час коли економіка майже не розвивається, на майбутнього підприємця впливає не лише суспільство, але і сім'я. Вона виступає першоосновою розвитку особистості. Фінансове забезпечення родини, економічна обізнаність членів родини, економічна ситуація в країні, рівень освіти – це саме ті фактори які впливають на формування майбутнього підприємця. Необхідність у родинному економічному вихованні була постійно, але в період 90-х років під час активного розвитку ринкових відносин, його значимість значно виросла. Рівень економічного виховання у дитини можна визначити за рівнем сформованої економічної культури, бережливого ставлення до результатів праці людей та економічної підтримки всіх членів родини. Особлива увага приділяється формуванню у кожної особистості не лише професійних навичок, але й якостей громадянина своєї країни і суспільства в цілому.

Ключові слова: сім'я, підприємець, економіка, патріотизм, держава, виховання, становлення.

Перехід української економіки на ринкові відносини супроводжується переглядом духовно-моральних цінностей. У суспільній свідомості стали видозмінюватися такі цінності як Батьківщина, сім'я, обов'язок, честь, відданість справі. Фінансове благополуччя родини є основою становлення економічно розвинутого майбутнього підприємця.

На сьогоднішній час, питання економічного виховання за умов ринкових відносин займають одне з головних місць в перспективах розвитку сім'ї. Виховання – це вся сума впливів на психіку людини, спрямованих в першу чергу на її підготовку до активної участі у виробничому, соціальному та культурному житті суспільства.

Цією темою займалися як зарубіжні так і вітчизняні вчені серед яких можна назвати О. Безпалько, В. Бочарову, Ю. Василькову, Т. Василькову, І. Звереву, А. Капську, Г. Лактіонову, Л. Мардахєва та ін. А. Харчев досліджував проблеми становлення й розвитку сім'ї як соціального інституту. Власне проблему патріотизму в українському суспільстві досліджували О. Легун, М. Качур, Г. Ващенко, Г. Коваль, О. Духовна-Кравченко, Ю. Логвиненко.

Сім'я виступає первинним ядром суспільства, в якому відбувається першочерговий вплив на майбутнього суб'єкта ринкових відносин. Так, в нашій державі сім'я, що являється первинною ланкою суспільства, безпосередньо приймає участь у виробництві, розподілі, обміні, і також у використанні матеріальних заощаджень. Працюючи, дорослі члени сім'ї задовольняють не лише власні потреби, але й всього суспільства.

Першочергове завдання сім'ї – виховати майбутнього підприємця чи суб'єкта товарно-ринкових відносин, який буде не лише витрачати, але й в першу чергу накопичувати матеріальні блага. Уже в ранньому віці дитина знайомиться з словами «купити», «ціна», «товар», «зарплата». З самого народження потрібно привчати дитину до життя в суспільстві, взаємодіяти з оточуючим світом.

Можна виділити такі фактори економічного виховання майбутнього підприємця в сім'ї: розпорядок

дня, дитячі ігри, праця та ринок, бюджет родини, власний приклад батьків.

Економічне виховання – важлива складова родинного виховання майбутнього підприємця; це ніби спеціалізований заклад з виховання усвідомленого суб'єкта, який відповідально відноситься до власних вчинків, власної праці, праці близьких людини; сприяє формуванню готовності до прийняття правильного рішення в розв'язанні тієї чи іншої економічної проблеми. На прикладі дорослих дитина повинна навчитися планувати сімейний бюджет, керуватися необхідністю, і не бажанням купити нову гарну річ, яка на цей період не потрібна.

Необхідність у родинному економічному вихованні була завжди актуальною, і у наш час увага до цієї проблеми значно виросла.

Значення економічного виховання майбутнього учасника ринкових відносин постає у формуванні економічної культури у дітей, бережного ставлення до економічних благ, раціонального використання матеріальних благ, створення відповідних умов для правильного вибору при задоволенні споживацьких потреб.

Рівень економічного виховання у дитини можна визначити за рівнем сформованої економічної культури, бережливого ставлення до результатів праці людей та економічної підтримки всіх членів родини.

Можна назвати основні завдання економічного виховання: виховання економічно – мислячої людини; забезпечення належних умов для розвитку та реалізації підприємницьких здібностей суб'єкта; забезпечення економічної стабільності сім'ї з боку держави; активне залучення дитини до економічних відносин, зацікавити дитину до праці задля отримання грошової винагороди; розвиток талановитої особистості, яка буде креативно підходити до вирішення економічних проблем; формування навичок господарювання; привчати майбутнього підприємця до відповідальності за прийняті ним рішення.

Існує безліч факторів, які впливають на розвиток економічної вихованості особистості: економічні та політичні умови життя; зацікавленість батьків розвитком своєї дитини; зростання значимості економічної функції в родині; вплив традицій українського народу на особистість.

Значним недоліком є те, що батьки не знайомлять дітей з економікою. Економічне виховання – це важкий та довготривалий процес, який потребує значних зусиль та вмінь грамотно вести сімейний бюджет.

Ефективність виховання майбутнього підприємця залежить від проведення в сім'ї знайомства дітей з категоріями економіки, роз'яснення особливостей економічних відносин та підприємницької діяльності, створення правильних уявлень про виробництво та споживання матеріальних благ.

Досить складним є процес створення умов за яких сприйняття особистістю важливих цінностей як внутрішніх установок і орієнтирів поведінки було б ефективним. Формуючи ідеал, необхідно щоб ця особистість підприємця поєднувала в собі високий рівень культури, духовності, принципи гуманізму і демократії.

Професіонал – це людина, яка має знання у галузі обраної професії, професійно володіє практичними

навичками, креативними здібностями та створює нові способи професійної діяльності.

За словами О. Романовського такі якості як вихованість, вміння дотримуватися слова, говорити тільки правду, і також високих морально-етичних якостей підприємця і залежить успіх підприємництва. Морально-духовні цінності, норми етики і моралі, які набувалися протягом не одного року високо цінуються в країнах демократії і є першочерговими для успішної підприємницької діяльності [6]. З цього можна зробити висновок, що морально-етичне виховання є таким же необхідним як професійне виховання і практичні навички.

Кожний підприємець будує свою діяльність відповідно до тієї системи ціннісних орієнтацій на певних ідеях і підходах до класифікації цінностей. Наприклад, освітні цінності поділяються на: соціально-політичні, розумові, моральні цінності професійної діяльності; до загально професійних цінностей можемо віднести: зміст професійної діяльності, можливість реалізувати себе, праця на благо суспільства, належні умови праці та зручний режим.

Формування «підприємницького типу особистості» має проходити в сім'ї за таких умов, щоб поняття економіки («гроші», «власність») сприймалися не лише як характеристика влади людини, але й мали підтекст «допомоги» та «милосердя».

Моральна вихованість визначається рівнем усвідомлення моральних норм і правил, дотримання їх у трудовій діяльності та поведінці. Моральна культура у майбутніх підприємців розкриває відношення людини до суспільства, навколишнього середовища, до себе, свого оточення, та до діяльності на будь-якому сегменті ринкового середовища [2].

Суспільні процеси, що відбуваються протягом останнього часу в Україні, зумовлені об'єднанням народу перед зовнішнім ворогом та пронизані патріотичним настроєм. У відповідь на суспільний запит на чесних, справедливих, патріотичних керівників та чиновників, політичні актори масово займаються мімікрією та використовують патріотичну тематику у цілях здобуття голосів виборців та отримання владних мандатів. Тому кожному пересічному громадянину варто критично ставитись до голосних заяв і дійств та намагатись застосовувати об'єктивні критерії для оцінки діяльності політичних кандидатів. Це є дуже непростим завданням, так як патріотичність є складною категорією, а навколо її визначення триває постійна дискусія [5, с. 54–59].

Окрім цього, приділення значної уваги з боку держави на вихованні патріотичних почуттів у підростаючому поколінні та поширення їх серед населення є необхідною, однак не достатньою умовою зміцнення і розвитку держави. Науковцями доведено, що більшість людей хоче мати максимум благ при докладанні мінімуму зусиль. На прийняття економічних рішень впливають: психологічні, соціальні, когнітивні та емоційні фактори. Наприклад, купівля дорогої речі людиною, дохід якої не відповідає вартості покупки.

Трансформаційні процеси, які відбуваються в Україні, торкнулися майже всіх сфер життєдіяльності і неодмінно відобразились, у першу чергу, на сім'ї, на її соціально-економічних умовах, на виконанні

нею основних функцій як соціального інституту. Виховний потенціал сім'ї, на думку багатьох учених, на сучасному етапі зазнає серйозних перетворень, а іноді й деформацій. Незважаючи на всі складнощі й суперечності здійснення сім'єю виховної функції, саме родина має якнайбільші можливості в плані впливу на майбутнього підприємця. Життєдіяльність сім'ї безпосередньо пов'язана із задоволенням потреб її членів, що відбувається шляхом виконання певних функцій. Під функціями сім'ї розуміємо спосіб прояву активності, життєдіяльності сім'ї та її членів. Функції сім'ї глибоко історичні, тісно пов'язані із соціально-економічними умовами життєдіяльності суспільства, тому з часом змінюються їх характер та ієрархія. Успішне виконання сім'єю своїх функцій визначається не тільки її внутрішнім станом, але й соціальним здоров'ям суспільства [7].

Патріотизм розкривається в любові та відповідальному ставленні до своєї держави, що проявляється в готовності присвятити себе батьківщині та робити внесок у її розвиток як у внутрішньополітичному житті, так і на міжнародній арені. Проблема патріотизму особливо загострилась за останні роки, до цього часу люди публічно не показували свою повагу до своєї країни.

Визнаючи необхідність виховання і поширення патріотичного почуття як у молоді, так і у дорослих громадян, особливу увагу слід приділити змістовному наповненню цього почуття. Розглядання патріотичності не за думками і словами, а за практичними діями дозволить позбутись політичних та особистісних зловживань навколо патріотичної тематики і приведе до повільного, однак впевненого покращення економічного стану країни. Критерієм оцінки патріотичності діяльності українця є вчинення ним вибору саме такого варіанту поведінки, який максимізує сукупні блага Української держави, на протигагу максимізації особистих благ. Розглядаючи патріотичність крізь призму поведінкової економіки, багато публічних патріотично налаштованих людей перестають бути такими, адже слова і налаштування вартують значно менше ніж тихі, але так необхідні державі вчинки [3].

Слід пам'ятати, що процес становлення економічно розумної особистості буде тривати все життя людини. Це пов'язано з тим, що досягнення інформаційно-інноваційної економіки не стоїть на місці і вона постійно змінюється, що вимагає від особистості такого самого.

Та слід наголосити, що при однакових умовах і одних і тих же ресурсах, які спрямовані на виробництво людського капіталу індивіди можуть мати зовсім різні розміри людського капіталу.

Процедура включення підприємця у сферу моральної культури неможлива без сімейного виховання та освіти. Вони виступають необхідною умовою, бо все їх життя пов'язане з процесами навчання. Рівень розвитку економічної освіти в родині відіграє важливу роль надаючи перспективні можливості для гармонійного поєднання різних аспектів духовного становлення підприємців. Бо знання і навички про основні економічні закони і принципи господарювання відіграють неабияку роль у становленні їхнього світогляду, що надалі допоможуть знайти вірні рішення в складних умовах сучасного підприємництва. Окрім

цього, знання особливостей розвитку підприємництва допоможе уникати несприятливих ситуацій не лише економічного, а й морального характеру, що буде супроводжувати їх весь час.

В наш час, нинішнє родинне виховання все більше акцентує свою увагу на загальнолюдських моральних цінностях, що допомагає їх утвердженню в суспільстві.

Взагалі, від вже сформованих цінностей залежить сутність і цілі життя майбутнього підприємця. І.Бех зазначав, якщо укорінитись у саму структуру самосвідомості, то ціннісна система буде виступати як її необхідна установка – морально-значуща і відповідально активна [1].

Геррі Беккер – талановитий вчений, лауреат нобелівської премії, економіст (дуже часто молоді науковці в своїх роботах цитують його слова), науково довів, що альтруїзм повинен бути присутнім в сучасних економічних відносинах. Він довів, що без альтруїзму неможливо здійснити повний та всебічний аналіз поведінки суб'єкта ринкових відносин. У своїх працях він не однократно показав, що модель економічно розумної людини має на меті не лише отримання максимальної корисності, і також і те, що альтруїзм визначає функцію корисності людини як позитивну залежність між функціями корисності різних людей.

В тяжкий для нашої держави час особлива увага приділяється формуванню у кожної особистості не лише професійних навичок, але й якостей громадянина своєї країни і суспільства в цілому.

Надзвичайно велика увага приділяється ідеологічному вихованню майбутніх бізнесменів на рівні з професійними навичками і практичною підготовкою. Бізнес – це та сфера діяльності, яка постійно змінюється. Іноді дуже важко слідкувати за його розвитком. Основна частина проблем йде від бізнесу, але він в свою чергу розробляє технічні засоби для їх розв'язання, можливість творчо розвиватись та отримати як матеріальне так і моральне задоволення.

Ще з раннього дитинства розпочинається процес формування морально-етичних засад підприємництва, коли дитина як індивідуальна особа починає шлях освоєння духовно-моральної культури людства. І цей шлях може бути значно скорочений, через заходи, що суспільство приймає для формування особистості, її виховання і освіти, тобто передача культурних, моральних традицій, цінностей, увесь досвід накопичений століттями [4].

Сьогодні морально-етичні еталони формуються під впливом телебачення, літератури, мистецтва. Важливою умовою є цілеспрямоване навчання, виховна діяльність, становлення якої є базою управління сучасними виробничими і соціокультурними процесами. Очевидно, що одним з найважливіших чинників є родина. Враховуючи все це, суспільство є зацікавленим у становленні цілісної глобально значимої системи морально-етичних цінностей, що заохочувала б підприємство, мала б сприяти формуванню позитивного іміджу підприємця, була би надійною духовною опорою його успішної підприємницької діяльності. Сама держава і суспільна моральна і духовна підтримка підприємництва відіграють велику роль у розвитку такої системи. Ця підтримка повинна охоплювати усі сфери життя індивіда, починаючи від

сімейного життя і закінчуючи виробничою сферою [1, с. 49].

Проблема впливу сім'ї на становлення майбутнього підприємця ще не достатньо розкрито вітчизняними науковцями. Ми можемо використовувати досвід іноземних країн, але цього все одно потрібно змінювати відповідно нашого менталітету, традицій, способу життя. За рахунок виховання і освіти в сім'ї, з раннього віку особистості відбувається накопичення фізичної і інтелектуальної складової людського капіталу. Він залежить від кількості інвестицій батьків в їх дитину. Вони вкладають в неї з думкою, що вона досягне успіху в підприємницькій діяльності та допоможе становленню економіки всієї держави.

Отже, сім'я формує перший етап людського капіталу, визначаючи його якісні та кількісні характеристики. Сімейне виховання ставить перед собою декілька завдань: виховати не лише майбутнього підприємця, і лідера; донести усе необхідне про фахову діяльність та прив'язувати й інші ділові якості; здатність до купівлі-продажу різних товарів та послуг.

Отже, родинне виховання майбутнього підприємця повинно бути різнобічне. Тому що від сімейного інституту залежить морально-духовне, економічне і трудове виховання. Усі напрямки ціннісних відносин формуються в родині, надаються знання про суспільство, виробництво, професії, відбувається розвиток інтелектуальних навичок, і також прищеплюються моральні якості [1, с. 114]. Можна однозначно сказати, що сім'я являється першоосновою становлення особистості. Має великий вплив на формування капіталу людства в цілому. Від її впливу залежить рівень досягнення індивідуального людського капіталу.

Список використаних джерел

1. Акопян В. Г. Морально-етичні цінності підприємця: формування та розвиток (соціально-філософський аналіз): дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Акопян Валерій Григорович. – К., 2004. – 170 с.
2. Видиш М. М. Формування моральної культури майбутніх менеджерів / М. М. Видиш // Педагогічні науки. – 2010. – №55. – С.11–14.
3. Девіняк О.Т. Патріотичність крізь призму поведінкової економіки / О. Т. Девіняк // Педагогічні науки: теорія, історія, Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка №7 (296), 2015 інноваційні технології. – 2013. – №6 (32). – С.105–110.
4. Олексенко Р.І. Формування економічної культури майбутнього підприємця / Р.І. Олексенко // «Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць. – К., 2013. Вип.68 (№1). – С.516–520.
5. Качур М. М. Поняття «патріотизм» в українській науковій педагогічній думці / М. М. Качур // Педагогічні науки: теорія, історія, Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка №7 (296), 2015 інноваційні технології. – 2013. – №6 (32). – С.54–61.
6. Сидоренко Н.Л. Роль і значення сім'ї у формуванні людського капіталу / Н. Л. Сидоренко // Економіка та підприємництво. – 2010. – №4. – С.78–86.
7. Сьмкіна І. С. Особливості налагодження соціальної взаємодії в сім'ї, що опинилася у складних життєвих обставинах / І. С. Сьмкіна // Педагогічні науки: теорія, історія, Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка №7 (296), 2015 інноваційні технології. – 2013. – №6 (32). – С.248–254.

References

1. Akopjan V. G. Moral'no-etychni cinnosti pidpryjemcja: formuvannja ta rozvytok (social'no-filosofs'kyj analiz): dys... kand. filosof. nauk: 09.00.03 – social'na filosofija ta filosofija istorii' / Akopjan Valerij Grygorovych. – K., 2004. – 170 s.
2. Vydysch M. M. Formuvannja moral'noi' kul'tury majbutnih menedzheriv / M. M. Vydysch // Pedagogichni nauky. – 2010. – №55. – S.11–14.

3. Devinjak O. T. Patriotychnist' kriz' pryzmu povedinkovoi' ekonomiky / O. T. Devinzjak // Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka №7 (296), 2015 innovacijni tehnologii'. – 2013. – №6 (32). – S.105–110.

4. Oleksenko R. I. Formuvannya ekonomichnoi' kul'tury majbutn'ogo pidprijemca / R. I. Oleksenko // «Gileja: naukovyj visnyk»: Zbirnyk naukovykh prac'. – K., 2013. Vyp.68 (№1). – S.516–520.

5. Kachur M. M. Ponnattja «patriotyzm» v ukrai'ns'kij naukovij pedagogichnij dumci / M. M. Kachur // Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka №7 (296), 2015 innovacijni tehnologii'. – 2013. – №6 (32). – S.54–61.

6. Sydorenko N. L. Rol' i znachennja sim'i' u formuvannya ljud's'kogo kapitalu / N. L. Sydorenko // Ekonomika ta pidprijemnyctvo. – 2010. – №4. – S.78–86.

7. S'omkina I. S. Osoblyvosti nalagodzhennja social'noi' vzajemodii' v sim'i', shho opynylasja u skladnyh zhyttjevyh obstavynah / I. S. S'omkina // Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka №7 (296), 2015 innovacijni tehnologii'. – 2013. – №6 (32). – S.248–254.

Oleksenko R. I., Ph.D., professor, Melitopol State Pedagogical University, Bohdan Khmelnytsky (Kyiv, Ukraine), roman.xdsl@ukr.net

The role of the family in the development of future entrepreneurs (social-philosophical analysis)

The article reveals peculiarities of the development of the future entrepreneur. In difficult for our country time, the economy is almost not growing. The future entrepreneur is not only affected by society but also family. It is the fundamental principle of personal development. Financial support for families, economic awareness of the members of the family, the economic situation in the country, the level of education are the factors that affect the future of the entrepreneur. The need for family economic education was constant, but during the 90-ies during the active development of market relations, its importance has increased significantly. The level of economic education of a child can determine the level of current economic culture, careful attitude to the results of human labor and economic support of all family members. In difficult times for our state the special attention is paid to developing each person not only professional skills but also the qualities of a citizen of their country and society as a whole.

Keywords: family, entrepreneur, Economics, patriotism, government, education, formation.

* * *

УДК 130.123

Сакун А. В.,
доктор філософських наук, доцент,
завідувач кафедри філософії, політології
та українознавства, Київський національний
університет технологій та дизайну
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

ГЕРМЕНЕВТИЧНА ТРАДИЦІЯ В ГУМАНІТАРНОМУ ЗНАННІ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Досліджується проблема герменевтичного аналізу гуманітарного знання. Показано, що від рівня інтерпретації наукового, історичного або художнього тексту залежить розуміння його змісту і смислове навантаження. Підкреслюється важливість творчого підходу в пізнанні історичних та художньо-естетичних смислів і цінностей. Зазначається залежність тлумачення історії від усіх рівнів знання про культуру, включаючи аксіологічний вимір.

Ключові слова: герменевтика, інтерпретація, культура, історія, цінність, метод, мислення.

Досвід інтерпретації як способу реалізації творчих інтенцій мислення є фундаментальним методом роботи з текстами як знаковими системами в гуманітарному пізнанні. Як форма дискурсу й цілісна функціональна структура, текст відкритий для безлічі смислів, що існують у системі соціальних комунікацій і мислення. Він постає в єдності явних і неявних значень, буквальних і прихованих смислів. Відповідно, гуманітарні тексти мають яскраво виражену знаково-символічну природу, із закономірністю допускають

інтерпретацію, яка формує процес мислення залежно від формальної або змістовної специфіки текстів.

Зазначимо, що в XIX столітті перехід від окремих тлумачень до загальної теорії розуміння викликав інтерес до питання про множинність типів інтерпретації, представлених у всіх гуманітарних науках. Були виділені граматична, психологічна й історична інтерпретації (Ф. Шлейєрмахер, А. Бек, Дж. Г. Дройзен), обговорення суті й співвідношення яких стало предметом представників гуманітарних дискурсів. Граматична інтерпретація здійснювалася стосовно кожного елемента мови, самого слова, його граматичних і синтаксичних форм в умовах часу й обставинах застосування. Психологічна інтерпретація повинна була розкрити уявлення, наміри, почуття того, хто повідомляє, викликані змістом повідомлюваного тексту. Історична інтерпретація допускала включення тексту в реальні відносини й обставини [3, с. 296].

В даному контексті інтерес викликає проблема історичної інтерпретації, поставлена Е. Кассієром у його лекціях з філософії й культури. Він відзначає, що історик не є простим оповідачем, який складно розповідає про події минулого. Він не літописець, а відкривач та інтерпретатор минулого, що не стільки оповідає, як реконструює минуле, «вдихає» у нього нове життя. Позначити цей метод і вказати на його особливі властивості досить важко, без точного і ясного визначення термін «інтерпретація» залишається досить двозначним. Існує різниця між різними способами інтерпретації й тими її різновидами, які характерні для історика, що є однією з найбільш складних проблем теорії пізнання і мислення, що потребує ретельного аналізу. Напрямок такого аналізу для Е. Кассієра ясний: «Без історичної герменевтики, без мистецтва інтерпретації, яке містить історія, людське життя стало б збідненим. Воно звелось б до одиничного моменту часу, воно більше не мало б минулого і, отже, у нього не було б і майбутнього, тому що знання минулого й знання майбутнього тісно пов'язані одне з одним» [1, с. 131].

Не приймає спрощено-лінійну позицію «історія – хроніка, оповідання» також італійський мислитель Б. Кроче, який багато розмірковував над проблемами філософського й історичного пізнання. Він не визнає тієї «філософії історії», яка прагне знайти кінцеві причини й цілі історичного розвитку. Сама філософія як «наука про дух» постає для нього «абсолютним історизмом», а історія тотожна філософії, оскільки неможлива без філософських категорій, у першу чергу без категорій «одиничного» й «загального». Для Б. Кроче усяка справжня історія є історія сучасна, і вона така саме тому, що, як кожний духовний акт, перебуває поза часом, поза минулим і майбутнім. Минуле виникає тоді, коли сучасні події викликають в історика інтерес до фактів минулого; ми пізнаємо ту історію, яку важливо знати в цей момент, сьогодні, тепер [2, с. 17]. Зауважимо, що філософ не розглядає саму інтерпретацію як таку, але по суті увесь час говорить про неї в інших термінах (тлумачення, псевдо історія, критичне осмислення та інші). Основний принцип – визнання активної розумової, духовної ролі творчої, моральної особистості в розвитку й пізнанні історичного, у його розумінні й тлумаченні. Істинними джерелами, елементами історичного синтезу є не тільки документи й критика, а життя й мислення;